

ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧА РЕЦЕПЦІЯ ПОЕТИЧНОЇ
ТВОРЧОСТІ ВАСИЛЯ ПАЧОВСЬКОГО

Наталія РЕУЦЬКА,

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича,
Чернівці (Україна)
reutska.nataliia@chnu.edu.ua

LITERARY RECEPTION OF VASYL PACHOVSKY'S POETRY

Nataliia REUTSKA,

Chernivtsi National University named after Yuriy Fedkovych,
Chernivtsi (Ukraine)
ORCID: 0000-0001-5044-0985

Наталія Реуцкая. Литературоведческий обзор поэтического творчества Василия Пачевского. Цель исследования: осуществить подробный анализ критических и научных трудов, посвященных поэтическому творчеству В. Пачевского. **Методы исследования:** систематизации, классификации, биографический, исторический методы.

Научная новизна статьи заключается в том, что в ней впервые осуществлен комплексный обзор научных работ, посвященных поэзии В. Пачевского. Предложена классификация на две группы: рецензии на сборники поэта и исследования, посвященные поэзии В. Пачевского в целом. **Выводы.** Стихотворное творчество В. Пачевского еще требует детального изучения, поскольку детального анализа его поэтики, основанного на статистическом анализе в аспекте лексики, поэтического синтаксиса, фонетики, версификации, все еще нет.

Ключевые слова: В. Пачевский, поэтика, критика, Молодая Муза, обзор.

Вступ. Поезія Василя Пачовського завжди була у полі зору критиків та літературознавців. Існуючі праці, в яких постає питання про поезію Василя Пачовського можна поділити на дві групи: рецензії на збірки науковців та дослідження, присвячені його поезії загалом. У свою чергу останні можна диференціювати на праці, у яких поезія В. Пачовського розглядається принагідно та спеціальні дослідження.

Історіографія проблеми. Огляд праць про поезію В. Пачовського подавали Л. Голомб, Е. Балла, Н. Муширивська, Б. Бунчук, О. Камінчук, А. Верлата. **Мета:** здійснити детальний аналіз критичних та наукових праць, присвячених поетичній творчості Василя Пачовського та запропонувати їх класифікацію.

Виклад основного матеріалу. До першої з виділених груп відносимо рецензії на збірки В. Пачовського, написані І. Франком, М. Степняком, В. Бирчаком та М. Євшаном. Для поета дебютною стала збірка "Розсипані перли", котра вийшла друком у 1901 році та була тепло прийнята критиками. У статті "Наша поезія в 1901 році"¹ Іван Франко схвально відгукнувся про творчість Василя Пачовського: "Д. Пачовський – спарвдішний талант. Поезія пливе у него натурально, не силувана, як найпростіший вислов його чуття. Нехай і так, що те чуте ще не глибоке, що круг вражін нашого поета поки-що не широкий, що мелодії його монотонні; тим більше признанє належить ся його талантови, що в

ін і найпростіші, найтривіальніші річи вміє

висловити поетично, не шабляново, вміє змалювати сьвіжими, рідко де позиченими красками"². Однак, на думку І. Франка, у В. Пачовського помітне "невелике кокетування з формою, надмірна балакучість, гра в звучні фрази без відповідного їм значення, повторення тих самих зворотів і образів, навіть подекуди неприсмні неологізми або невдалі образи"³. Незважаючи на це, критика І. Франка мала позитивний вплив на долю В. Пачовського як поета.

З 1907 року В. Пачовський входить до літературно-мистецького угруповання "Молода Муза". Саме період "Молодої Музи" став важливим для його творчості. Вплив цього угруповання на його поезію значний і проявляється навіть у пізній творчості. Хоча деякі досвідчені поети ставились до молодомузівців критично, а їхня література асоціювалась із занепадництвом, їм вдалось стати першими передвісниками символізму в українській літературі початку ХХ століття. Оскільки молодомузівці були новаторами у сфері мистецтва та мали на меті розвиток української культури за допомогою сесесії та символізму, їхня творчість активно обговорювалась у літературних колах.

У праці "Поети Молодої Музи"⁴ Мирон Степняк називає творчість молодомузівців такою, що "організовано намагалась перевести українську літературу на європейський лад"⁵. Втім дослідник зазначає, що окрім новаторства, вони принесли в українську літературу і європейське занепадництво.

¹ Franko I. Nasha poeziia v 1901 rotsi [Our poetry in 1901], Franko I. Zibrannia tvoriv u 50-ty tomakh, Vol. 33 [Collection of works in 50 volumes. V. 33] [in Ukrainian].

² Ibidem, P. 37.

³ Ibidem, P. 438.

⁴ Stepniak M. Poety "Molodoi Muzy" [Poets of the Young Muse], Chervonyi shliakh, N. 3, Kharkiv, 1933 [in Ukrainian].

⁵ Ibidem, P. 258.

Науковець не залишає без уваги і творчість В. Пачовського. М. Степняк здійснив повний огляд на збірки “На стоці гір” та “Ладі й Марені терновий вінок мій”. У статті “Поети Молодої Музи” він називає останню поетичну збірку В. Пачовського символістською та високо поціновує його поетичну манеру, порівнюючи її із творчістю російських майстрів Бальмонта і Блока. Окрім того, дослідник подає зразки поетового віршування та називає В. Пачовського “великим майстром інструментування”. Саме цим, на думку М. Степняка, В. Пачовський перевершив всіх молодомузівців. Дослідник водночас визнав, що іноді інструментування у поета переростає у “милування звуками, позбавленими змісту”⁶. Автор статті наголошує на надмірній кількості італійських слів, які нерідко зустрічаються посеред віршованих рядків. Їх він називає “семантичною заум’ю”⁷.

Розглядав творчість В. Пачовського і Микола Євшан у статті “Василь Пачовський”⁸. Він характеризує його ранню збірку “Розсипані перли”, у котрій “ні про що інше не говориться як про любов, нещасливу любов до дівчини, що зрадила його”⁹. М. Євшан поділяє творчість В. Пачовського на “лірику любовну” і “поезію патріотичну”. Науковець називає В. Пачовського поетом, який “вірить у силу любові, у молодість з її весняними поривами, у щастя в тому досяганні недосяжному”¹⁰. Втім життєрадісне та оптимістичне світобачення В. Пачовського у наступній збірці змінюють бунтарство і непримиренність. На думку дослідника, у наступному драматичному творі – “Сон української ночі” – В. Пачовський “пішов врозріз зі старим поколінням, врозріз на всіх полях. Дух його поезії стає щораз більше полемічним, намагається звалити давні основи”¹¹. Яскравим прикладом цього є поетична збірка “На стоці гір”. У ній автор перемішав цинізм з патріотичними вигуками, що зробило збірку “несимпатичною, обнижувало її ідейну та моральну вартість”¹². Як і його попередник, І. Франко, М. Євшан зауважує, що стиль В. Пачовського легко впізнати, однак загравання з формами, словами, любов до декорацій, милування епітетами породжують штучність у поезії і “стають манерою”. А на думку дослідника “всяка манера псує артистичний смак”¹³. Він вважає, що часте переспівування, наслідування народнопісенної творчості спрямовує поезію та національну реформаторську теорію В. Пачовського до висихання. Саме в “Сні української ночі” мимоволі кожний мусів звертати увагу на декорації всякі, на шуми Дністра, на тупіт, на русалок, загалом на зверхній блиск, — а зміст лишився тільки додатком, хоч автор і подав примітку до твору. Тим способом зробилися ті “пропасні

ями” (Пачовський) поміж його словом і народом”¹⁴.

У статті “Козаччина в українській поезії” літературознавець на прикладі драми “Сон української ночі” зауважує, що В. Пачовський є новатором, котрий не романтизує образ козаків, а повністю поринає у дух, політику та є “добрим психологом козаччини”. Драма стає джерелом нових ідей і порушує багато питань, котрі були важливими на той час. Тому вплив драматичного твору дослідник вважає епохальним. В. Пачовський, на думку М. Євшана, вбачає розвиток України через дотримання традицій козацтва. Головним чинником, котрий спонукав написати В. Пачовського драму, дослідник вважає публіцистичний твір Миколи Міхновського “Самостійна Україна”¹⁵.

У статті “Література Галицької України за 1913 рік” М. Євшан продовжує огляд літературного доробку учасників “Молодої Музи”. Увагу дослідника привертає збірка “Ладі й Марені терновий вінок мій”, яку він називає “слабшою від всіх попередніх збірок”. На думку М. Євшана “занадто еротичний зміст змішаний з патріотичною тенденцією псує враження від твору”. Окрім того, дослідник вважає, що між любовною та патріотичною лірикою немає єдності. У своїй першій збірці В. Пачовський возвеличує жінку, а в інших навпаки – принижує і вважає джерелом всіх бід української нації. Часті повтори та одноманітність поезії зумовили до “висихання” творчості. Автор збірки не може переходити з одного настрою у інший, від того виникає враження, що Пачовський “не може позбутись карнавалу, не вміє на другий день перейти до другого життя”¹⁶.

Після смерті В. Пачовського (1942) з’явилися спроби дослідити його життєвий та творчий шлях. У часописах “Наші дні” та “Нова Україна” науковці намагалися окреслити літературний доробок поета. В. Бирчак називає ранню творчість близькою до фольклорної та вважає, що “лірика Пачовського – це стилізована народна пісня. Пачовський – чи не останній український поет, в якого ще іскриться українська народна пісня, як найбільш мистецький вислів поетичного натхнення”¹⁷.

До другої групи досліджень, у яких принагідно розглядаються поетичні праці В. Пачовського, відносимо віршознавчі додатки, написані С. Смаль-Стоцьким та В. Сімовичем, монографії Т. Гундорової, Я. Поліщука, М. Ільницького, О. Камінчук.

С. Смаль-Стоцький видав із Ф. Гартнером “Граматику руської мови”¹⁸, яка вийшла друком у Відні 1914 р. У віршознавчому додатку С. Смаль-Стоцький дає характеристику українській пісні, і пояснює, що “Сьпівана річ, так само як і мельодія, мусить бути

⁶ Ibidem, P. 182.

⁷ Ibidem, P. 188.

⁸ Ievshan M. Krytyka; Literaturoznavstvo; Estetyka [Criticism. Literary Studies. Aesthetics], uporiad. N. Shumylo, Kyiv: Osnovy, 1998, [in Ukrainian].

⁹ Ibidem, P. 181.

¹⁰ Ibidem, P. 181.

¹¹ Ibidem, P. 182.

¹² Ibidem, P. 182.

¹³ Ibidem, P. 186.

¹⁴ Ibidem, P. 187.

¹⁵ Ibidem, P. 433.

¹⁶ Ibidem, P. 491.

¹⁷ Byrchak V. Lytsar-mriinyk [Dreamer knight], Pachovkyi V. Zibrani tvory [Collected works], Filadelfia-Niu-York-Toronto, 1984, Vol. 2, 23–28. [in Ukrainian].

¹⁸ Hramatyka ruskoj movy [The Grammar of the Ruthenian language], ulozhyly: S. Smal-Stotskyi, F. Hartner. 3-tie pererobl. vyd. Viden: Nakladom vlasnym, 1914, 202 p. [in Ukrainian].

збудована після якогось ритму, т. зв. наголошені склади (силяби) пісні, так само як з притиском піднесені тони мельодії, мусять все наново і правильно по якімсь часі по собі наступати¹⁹. Таким чином він виділяє шість українських народних ритмів, а саме: коломийка (1), шумка (2), колядка, щедрівка, весільні і обжинкові пісні (3), веснянки, гаївки і купальські пісні (4), думки (5) та думи (6). Окрім народних пісень С. Смаль-Стоцький виокремлює також штучну поезію, тобто таку, яка була створена авторами. Далі науковець надає приклади штучної поезії, де автори використовують українські народні ритми. Серед них С. Смаль-Стоцький подає вірш В. Пачовського “Ой щебечуть соловії” і відносить цю поезію до прикладів шумкового ритму.

В. Сімович, учень С. Смаль-Стоцького, також звертався до творчості поета В. Пачовського. У віршованих додатках до своєї праці “Грамматика української мови”²⁰, науковець розглядає силабічні вірші і народні ритми “що творять перехід від складів до тоніки”²¹. Він вважає, що чисто-силабічними віршами можуть бути тільки думи, які в основному мали на меті зміст. Саме тому, в народних думках вірші різної довжини. Згідно з прикладами, які подає нам В. Сімович, В. Пачовський також пробував вживати цієї форми навіть у драмі (“Сонце руйні”). “Розуміть ся, що для думи не тільки характеристичні ці різної довгої вірші, але ж сам вислів, і постійні прикмети, т. зв. епітети (тихі води, ясні зорі, сивий сокіл, жовта кість...), і заперечні порівняння й т.д.”²². Окрім цього В. Сімович зазначає, що “поети повторяють нераз чи половину вірша у другому рядку, чи то й цілий рядок (нераз і два, і три), що був чи на початку строфи чи в її середині”, наводять ще раз із кінцем строфи (а то і в середині)²³, та подає визначення рефрену (поворотливого риму)²³. Науковець наводить приклади із віршованої творчості В. Пачовського (“Спів відлетних журавлів”).

У XIII розділі “Строфи” В. Сімович дає визначення строфи і поділяє їх за числом віршових рядків, який підходить і до народних, і до штучних строф. До народних строф належать сім видів: коломийкові строфи, комбіновані строфи з коломийковим віршем, строфи з дванадцяти- й шестискладовим віршем, козацькі строфи, комбіновані козацькі строфи, колядкові строфи, строфи різної будови. Автор згадує вірш В. Пачовського “Ой щебечуть соловії” і відносить його до комбінованих козацьких строф. Серед них науковець виділяє п’ятистрічкові, шостистрічкові та сьомистрічкові строфи. Вірш В. Пачовського В. Сімович відносить до шостистрічкових строф і називає його “чисто козацькою

строфою”²⁴. Цензура радянського періоду спричинила затишшя у дослідженнях творчості Молодої Музи. Модерністський доробок письменників-молодомузіців вважався буржуазним, тому більшість творів не розглядалися і не досліджувалися. Ім’я В. Пачовського було призабуте. Втім, починаючи із Незалежності України, ситуація змінюється. Яскравим прикладом нових підходів є праця М. Ільницького “Від Молодої Музи до Празької школи”²⁵, у котрій науковець розглядає літературний процес початку ХХ століття.

У цьому дослідженні він виводить на новий рівень імена Богдана Лепкого, Петра Карманського, Василя Пачовського та розглядає феномен Молодої Музи у контексті модернізму. М. Ільницький здійснює розгорнутий аналіз літературного доробку В. Пачовського. На противагу статті М. Євшана, у котрій автор засуджує відверті сцени та мізогінію, М. Ільницький не вбачає у творчості В. Пачовського нічого аморального. Навпаки, дослідник наводить приклади із поетичної збірки “На стоці гір” та навіть знаходить “відгомін туги за коханою, яка пішла за нелюба, і тепер страждає, і він, коханий, гасить свій жаль самоіронією”²⁶. Також науковець вважає, що у третій збірці “Ладі й Марені – терновий огонь мій” В. Пачовський чи не перший серед українських письменників використовує синтез слов’янської міфології та філософії. М. Ільницький у статті “Поет національної ідеї” робить висновок, що В. Пачовський випередив свій час і створив дещо унікальне, притаманне новітній літературі. Поезії, котрі належать третій збірці, близькі за своєю суттю до творів Олекси Стефановича та Богдана-Ігоря Антонича.

У контексті ранньомодерністського дискурсу творчість В. Пачовського розглядають Т. Гундорова та Я. Поліщук.

Т. Гундорова²⁷ досліджує творчість молодомузіців загалом, принагідно розглядаючи ліричний доробок В. Пачовського. Вона відносить його поезію до альбомної і вважає, що особлива функція віршів полягає у “десакралізації романтичного поетичного вислову”²⁸. На думку дослідниці, у такий спосіб “відбувається руйнування самого ідеального поетичного значення, його деромантизація”²⁹. Окрім того Т. Гундорова відносить ранню творчість В. Пачовського до психоаналітичного дискурсу, котрий яскраво виражений у ліричному доробку молодомузіців. Дослідниця пояснює, що даний дискурс характерний спонтанністю поетичного мовлення, особливими формами та засобами вираження. Прикладом цього є “карнавал масок-ілюзій (коханок-любок), а також блиск масок самоіндетифікацій “я”³⁰.

Я. Поліщук³¹ вбачає у творчості В. Пачовського

¹⁹ Ibidem, P. 171.

²⁰ Simovych V. Hramatyka ukrainskoi movy: dlia samonavchannia ta v dopomohu shkilnii nautsi [The Grammar of the Ukrainian Language: For Self-Study and for Help to school Science], dr. Vasyl Simovych, 2-he vyd. z odminamy y dodatkamy, Kyiv, Liaiptsih: Ukr. nakladnia, 583 p. [in Ukrainian].

²¹ Ibidem, P. 491.

²² Ibidem, P. 492.

²³ Ibidem, P. 532.

²⁴ Ibidem, P. 542.

²⁵ Ilnytskyi M. Vid “Molodoi Muzy” do “Prazkoi shkoly” [From a Young Muse to a Prague School], Lviv, 1995, 318 p. [in Ukrainian].

²⁶ Ibidem, P. 50.

²⁷ Hundorova T. Proiavlennia Slova. Dyskursiia rannoho ukrainskoho modernizmu [The Manifestation of the Word. Discourses of the Early Ukrainian Modernism], Kyiv, 2009, 447 p. [in Ukrainian].

²⁸ Ibidem, P. 250.

²⁹ Ibidem, P. 251.

³⁰ Ibidem, P. 264.

³¹ Polishchuk Ya. Mifolohichni horyzont ukrainskoho modernizmu. Literaturoznavchi studii [The Mythological Horizon of Ukrainian Modernism. Literary Studies], Ivano-Frankivsk: Lileia, 1998, 296 p. [in Ukrainian].

витоки слов'янського міфологізму: “Василь Пачовський викликає міфологічні асоціації поганської проукраїнської культури образами Лади й Марени, царівни Млаки і Цар-Сонця, Дива й Творця, хоч є і в цього поета також свої Прометей і демони, Содоми й нірвани”³².

У монографії “Художній дискурс української поезії кінця XIX – початку XX ст.” О. Камінчук³³ виокремила структурно-семантичні типи художнього дискурсу, а саме: просвітницький романтизм, неокласицизм, неоромантизм, символізм та декаданс. У четвертому розділі – “Символізм: сакральне та естетичне” – дослідниця розглядає розвиток українського символізму, на прикладі поетичних творів М. Вороного, П. Карманського, В. Пачовського та Г. Чупринки. На думку О. Камінчук “поетичні твори Пачовського розкривають художньо-світоглядні особливості символістичного бачення суспільної функції мистецтва”³⁴. Дослідниця вважає, що поезія В. Пачовського містить думку про “містику національної ідеї”, що є наявною в українській ліриці XIX – початку XX ст. Осмислення цієї ідеї “перебуває в поезії Пачовського в найбезпосереднішому зв'язку з осудом рабської свідомості та національного безпам'ятства як ментально-психологічних причин бездержавного становища України”³⁵.

Авторка здійснює аналіз художньої символіки у поетичних творах В. Пачовського. Наприклад, фольклорні образи поезії “Весілля” символізують енергію національного визволення, а в поемі “Сріберний дзвін” – дзвін князя Ярослава є символом визволення України від загарбників. Також дослідниця розглянула деякі віршовані твори В. Пачовського та охарактеризувала їхні ритмомелодичні форми. Поезіям збірки “Розсипані перли” притаманні фольклорні мотиви, різноманітні форми віршування. Ронсарова строфа є найбільш властивою для ритмомелодичної структури цієї збірки. У наступній збірці “На стоці гір” поезії “започатковують ефонічно-ритмотворчу функцію лексичних неологізмів”³⁶. Пізніше П. Тичина розвине цю функцію у своїх поезіях. Підкреслено, що у збірці “Ладі й Марені терновий огонь мій...” автор продовжує ритмомелодичну традицію. Значну роль у віршах цієї книжки відіграють повтори та рефрени.

До спеціальних праць, у яких було здійснено аналіз поетичної творчості В. Пачовського, відносимо статті та монографії Л. Голомб, Н. Мушировської, Е. Балли, Б. Бунчука, А. Верлати.

Ґрунтовне дослідження творчої спадщини В. Пачовського здійснила Л. Голомб. У статті “Тема України в

ліриці В. Пачовського 20-х рр.”³⁷ дослідниця вперше розглядає громадську лірику поета, адже до того існувало твердження, що В. Пачовський проявив себе значною мірою тільки у “народнопісенних стилізаціях любовної теми”³⁸. Авторка розвінчує цей міф та звертає увагу на поетичні твори збірки “Огні мести”. У збірці розглядається тема історичної долі України. На думку Л. Голомб, “простежується закономірна еволюція поета-лірика від інтимних до громадянських тем і з відповідною перебудовою ключових мотивів, образів, символіки, що природно вросли в цілісну художню систему митця, який і в творчості залишався політиком”³⁹.

У праці “Закарпатські сторінки життя і творчості” дослідниця розглянула один із найменш досліджених періодів письменника, а саме закарпатський період. Книга має методичний характер і за словами Л. Голомб “містить багатий матеріал для ознайомлення учнів із головними прикметами явища українського модернізму, формування в них уявлення про особистість В. Пачовського, основні віхи життєвого шляху поета та його доробок як талановитого майстра слова”⁴⁰.

Ґрунтовно розглянула поезію В. Пачовського Е. Балла. У статті “Міфопоетика циклу В. Пачовського “На гори” (збірка “На стоці гір”)⁴¹ авторка називає цикл “На гори” “найбільш строкатим”⁴². У творчості В. Пачовського вона виявляє фольклорну основу. На думку авторки, у циклі було виявлено “всі творчі можливості поета-модерніста”. Поет і раніше епізодично інтерпретував міфологічні образи та символи, втім саме у пізніший період він вдається до нового ліричного етапу засвоєння – міфологічного. Дослідниця вважає, що “особлива майстерність міфопоетики В. Пачовського виявляється у віршах, у яких він міфологічно поетизує природу”⁴³. Вона наводить приклади образів та символіки, до яких найчастіше звертався В. Пачовський, а саме: сонце, танець, повітрулі, русалки, цвіт папороті, змії-мідяниці.

Комплексне дослідження творчості В. Пачовського здійснила Н. Мушировська. Праця “Поетична творчість Василя Пачовського у контексті української літератури першої половини XX століття”⁴⁴ є спробою системного осмислення ліричного доробку поета-молодомузівця під кутом зору його творчої еволюції⁴⁵. Дослідниця проаналізувала поетичну спадщину письменника та зв'язок ліричних творів із фольклорними джерелами. Окрім того Н. Мушировська звертає увагу і на символи, притаманні раннім поезіям В. Пачовського. Зокрема, вона

³² Ibidem, P. 205.

³³ Kaminchuk O. Khudozhnii dyskurs ukrainskoi poezii kintsia 19 – pochatku 20 st. [Artistic Discourse of Ukrainian Poetry of the late 19-th and early 20-th centuries], Kyiv: Ped. presa, 2009, 352 p. [in Ukrainian].

³⁴ Ibidem, P. 249.

³⁵ Ibidem, P. 251.

³⁶ Ibidem, P. 251.

³⁷ Holomb Lidiia. Tema Ukrainy v lirytsi V. Pachovskoho 20-kh rr [The theme of Ukraine in the lyrics of Vasyl Pachovsky], Vasyl Pachovskiy u konteksti istorii ta kultury Ukrainy [Vasyl Pachovsky in the context of the history and culture of Ukraine], Uzhhorod, vydavnytstvo “Zakarpattia”, 2001 [in Ukrainian].

³⁸ Ibidem, P. 18.

³⁹ Ibidem, P. 24.

⁴⁰ Holomb Lidiia. Vasyl Pachovskiy. Zakarpatski storinky zhyttia i tvorchosti poeta [Vasyl Pachovsky. Transcarpathian pages of the poet's life and work], *Shkilna seriia* [School series], Vypusk 6. Uzhhorod: Grazhda-Karpaty, 1999, 146 p. [in Ukrainian].

⁴¹ Balla E. Mifopoetyka tsykladu V. Pachovskoho “Na hory” (zbirka “Na stotsi hir”) [Mythopoetics of V. Pachovsky's cycle “On the mountains” (poetry collection “On the flow of mountains”)], *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu, Seriya filolohichna* [Scientific Bulletin of Uzhgorod University, Philological Series], 2002, Vypusk 6 [in Ukrainian].

⁴² Ibidem, P. 87.

⁴³ Ibidem, P. 87.

⁴⁴ Mushyrovskaya N. *Poetychna tvorchist Vasylia Pachovskoho u konteksti ukrainskoi literatury pershoi polovyny XX stolittia: avtoreferat dysertatsii na здобuttia naukovoho stupenia kandydata filolohichnykh nauk: 10.01.01* [Poetic creativity of Vasyl Pachovsky in the context of Ukrainian literature of the first half of the XX century: abstract of the dissertation for the degree of Candidate of Philological Sciences: 10.01.01], Kyiv, 2011, 17 p., [in Ukrainian].

⁴⁵ Ibidem, P. 3.

аналізу символіку рослин та птахів, котрі, на її думку, “мають не лише символічне навантаження, а й служать психологічній мотивації почуттів та вчинків ліричного суб’єкта”⁴⁶. Рання творчість В. Пачовського служить об’єктом стилізації, втім з часом трансформується у переосмислення народнописенної творчості.

Наступний період у творчості В. Пачовського дослідниця характеризує як спробу відшукати художній ідеал “на основі поєднання двох сфер – особистісної, в якій далеко не останнє місце займає почуття кохання, та національної, що концентрує суспільні інтереси людини-громадянина”⁴⁷. Авторка розглядає збірку “На стоці гір” (1907), у котрій можна простежити широкий тематичний діапазон поета. Якщо у першій збірці “Розсіпані перли” автор розглядав тільки почуттєву сферу, то вже у наступній він звертався до міфологічних, національних, пейзажних та філософських мотивів.

У поетичній книзі “Ладі й Марені терновий огонь мій” Н. Мушировська помічає “різні способи інтерпретації та реінтерпретації фольклорного матеріалу – від стилізації до міфологізації”⁴⁸. Зокрема, значна частина багатьох ілюстрацій, наявних у збірці, засвідчує, що В. Пачовський орієнтувався на твори образотворчого мистецтва. Серед них були картини популярних у Європі живописців – А. Бекліна, Ф. де Гойя, Ф. Штука, Ф. Котарбінського та інших. Дослідниця припускає, що поетичну уяву В. Пачовського живило саме споглядання та естетичне переживання цих відомих картин”⁴⁹.

У статті Б. Бунчука “Про вірш Василя Пачовського (на матеріалі поезій збірки “Розсіпані перли”)”⁵⁰ проаналізовано віршову структуру творів збірки. Дослідник робить висновок, що В. Пачовський найчастіше вдавався до ямба, особливо чотиристопного. Лише невелика кількість раних поезій характеризується хореїчною будовою. На гадку Б. Бунчука, автор стилізував свої вірші під народні мотиви. Дослідник простежує у ранній творчості В. Пачовського 27 варіантів трансформації народного вірша. Цікавим є міркування віршознавця про строфіку поета: “У першій збірці В. Пачовський використав дев’ять видів строф: від двовірша до десятивірша. Найчастіше поет застосовував шестивірш (50 творів), катрен (47), п’ятивірш (17)”⁵¹.

Поет часто вдавався до дактилічних рим, котрі використовувались задля трансформації народного вірша. Цей вид рим застосовували і його попередники – Т. Шевченко, Л. Глібов та інші. Зокрема В. Пачовський вдається і до повторів. У ранній творчості автора присутні всі види повторів. Б. Бунчук робить висновок, що “великий експеримент у трансформації народного вірша, розпочатий Т. Шевченком, був сміливо продовжений В. Пачовським. Поетові вдалось добути нові віршові ритми, а значить експеримент виявився вдалим”⁵².

У праці “Поетика драматургії Василя Пачовського: Своєрідність модерністського художнього мислення”⁵³ А. Верлата розглянула творчість В. Пачовського на основі дослідження драматичних творів “Сон української ночі”, “Сонце Руїни”, “Сфінкс Європи”, “Роман Великий” та “Гетьман Мазепа”. Вона здійснила детальний огляд драматичної спадщини поета та проаналізувала вплив “Молодої Музи” на В. Пачовського як драматурга-символіста.

Висновки. Поезія В. Пачовського вже була об’єктом розгляду критиків та вчених-літературознавців. Найважливішими з них вважаємо дослідження Е. Балли, Н. Мушировської. Отримані ними результати дають можливість суттєво доповнити уявлення про поетику віршованих творів В. Пачовського.

Перспективи подальших досліджень. Системного дослідження поетики віршованих творів, базованого на статистичному аналізі поезій в аспекті лексики, тропіки, поетичного синтаксису, фоніки, версифікації, все ще немає. Тому віршована творчість цього автора досі потребує подальшого вивчення.

Natalia Reutska. Literary reception of Vasyl Pachovsky's poetry. The purpose of the article is to analyze of critic and science works, devoted to the poetry of Vasyl Pachovsky. **Research methods:** methods of systematization, classification, biographical, historical, formal methods. **The scientific novelty** of the article is that it was the first review of scientific works on the poetry of Vasyl Pachovsky. Existing works were classified into two groups, in which considered reviews of poetic collections of scientists and studies of poetry by V. Pachovsky in general. A significant number of critical works were devoted to the work of the Young Muse and consideration of the poetic heritage of Vasyl Pachovsky was carried out on occasion. **Conclusions.** V. Pachovsky's poetic work still needs detailed study, as a significant part of his poetic work was considered in the context of studying the creative heritage of the Young Muse. There are still no scientific works in which a detailed analysis of his poetics, namely a systematic study based on statistical analysis in terms of vocabulary, poetic syntax, phonics, versification.

Key words: V. Pachovsky, poetics, criticism, Young Muse, reception.

Наталія Реуцька – аспірантка кафедри української літератури філологічного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Коло наукових інтересів: теорія віршознавства загалом та поетика віршованих творів В. Пачовського.

Natalia Reutska – postgraduate of the Department of Ukrainian Literature of the Faculty of Philology Chernivtsi National University. Scientific research about the creation of poetry and poetics of V. Pachovsky's verses.

Received: 24.07.2021

Advance Access Published: September, 2021

© N. Reutska, 2021

⁴⁶ Ibidem, P. 6.

⁴⁷ Ibidem, P. 7.

⁴⁸ Ibidem, P. 10.

⁴⁹ Ibidem, P. 10.

⁵⁰ Bunchuk V. Pro virsh Vasylia Pachovskoho (na materialii poezii zbirky “Rozsypani perly”) [About a poem by V. Pachovsky (based on material of the poetic collection “Scattered pearls”), Vasyl Pachovskiy u konteksti istorii ta kultury Ukrainy [Vasyl Pachovsky in the context of the history and culture of Ukraine], Uzhhorod, vydavnytstvo “Zakarpattia”, 2001, [in Ukrainian].

⁵¹ Ibidem, P. 73.

⁵² Ibidem, P. 74.

⁵³ Verлата А. Poetyka dramaturhii Vasylia Pachovskoho: Svoieridnist modernistskoho khudozhnoho myslennia [Poetics of Vasyl Pachovsky's Dramaturgy: Originality of Modernistic Fictional Thinking], Ivano-Frankivsk, 2017 [in Ukrainian].